

Doloresa Kazragytė

*Kur skrendi,
vienišas
paukštis*

TYTO ALBA

Doloresa Kazragytė

*Kur skrendi,
vienišas
paukštis*

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinių, esančių bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

© Doloresa Kazragytė, 2020

© Paulius Lileikis, viršelio nuotrauka, 2020

© „Tyto alba“, 2020

ISBN 978-609-466-450-2

*Vienatvė driekiasi žmonių praeityje
kaip raudona gija ir kuria mūsų pasakojimus.*

MONS KALLENTOFF, „RUDENS AUKA“

*O, kad turėčiau sakalo sparnus
sakau – skrisčiau toli ir rasčiau ramybę!
Iš tikrųjų toli toli nulėkčiau,
apsigyvenčiau tyruose.
Skubėčiau rasti sau užuovėją
nuo skvarbaus vėjo ir audros.*

Ps 55, 6-8

Tą paukštį, rastą prie griovio ant kelio, aš ėmečiau į ežerą tarp baltų lelijų. Jo akys žvelgė – lyg viską suprantančios, gelsvai žalsvos ir gilios gilios. Jis buvo miręs – bet jis matė.

Žiūriu į jo skvarbias akis ir sakau:

*Pasotink mus auštant savo gerumu,
kad giedotume iš džiaugsmo
per visas savo dienas.
Duok mums tiek laimės,
kiek davei liūdesio
per visus mūsų nelaimių metus.*

Ps 90, 14-15

Sustoju miško vidury. „Matau“ – skrenda mano vienišas paukštis... Skrenda žmogaus siela... mano siela... vieniša... ne... viena! Bet nevieniša... skrenda, trokšdama to, kas yra virš mano suvokimo... tik ilgesys ilgesys...

Atsipeikėjau. Pušys „juokiasi“, jos visada tiesios kaip stygos ir... linksmos.

Gal reikia paaiškinti, kodėl rašau šią „paskutinę“ knygą? Nesugebėsiu. Nežinau, kodėl rašau. Taip reikia. Taip viskas tęsiasi. Tegul neišmintingai, toli gražu ne „profesionaliai“, ne rašytojiškai, gal net banaliai – rašau, ir tiek. Juk nieko ypatingo nebevyksta mano gyvenime. Teatro nebėra. Vaidmenys nebekamuoja. Jokių staigmenų, jokių nuotykių, jokių kritikų, jokių pagyrų... Lieki su savimi. Pats sau aktorius, režisierius, tavo vaidmuo – tu pats. Ir tai, pasirodo, sunkiausia užduotis: išvelgti savo džiaugsmą, nuostabą, ramybę, jaudulį, grožį, bjaurastį... ir kaip nors su visu tuo sugyventi, nebijoti, ieškoti ir rasti nuostabą, staigmeną visai paprastame nuotykyje, pažintyje, artume. Kad ir ši kelionė su „Didvyrių aikšte“ (rež. Krystianas Lupa). Daug jų buvo, tų kelionių. Šį kartą – Lionas. Prancūzija. 2017 metų pavasaris.

Apačioje laukia taksi. Dar tamsu. Liftas neveikia. Dar du su vežimėliu žemyn. Aštunto aukšto laiptų aikštelėje prie gėlių vazonų žiūri į mane didelis pūkuotas rusvas katinas.

– Ką čia veiki? – klausiu pritūpusi.

Katinas nė krust, žiūri gelsvai žaliom akim. Rimtai nusi-teikęs. Be baimės žiūri. Išdidžiai.

– Eik namo! Tavo buto durys atdaros.

(Valentina įspraudžia šlepetę, kad liktų plyšys.)

Nė krust. Tik žiūri.

– Gerai. Aš einu. Neturiu laiko. Matai, iškeliauju į Lioną. Supranti? Lik sveikas.

Žiūri. Lipu žemyn. Atsigrežiu. Katinas pamažu rėplioja paskui mane. Aš sustoju. Jis sustoja. Nusileidžiame iki laiptinės durų.

– Ne, brangusis, tau eiti negalima.

Sustojo. Žiūri žiūri, ir staiga toks pratisas skaudus „miyyaaūū“. Aš pritupiu. Glostau. Judina uodegą. Ir... op! Užšoka man ant kelių. Neapsakomai malonus jausmas. Glostau. Pakasau pausį. Katinas susiriečia į kamuolį ir ima murkti. Užsimerkia – oho! Gal taisosi miegoti? Jau vėluoju.

– Katine, palik mane, prašau!

Pramerkia akis. Žiūri.

– Eik, eik... na, einam namo, girdi? – jau nekantriai pakeiliu balsą.

Strykt! – nušoko.

– Einam aukštyn. Einam namo.

Lipu aukštyn palikusi bagažą. Eina. Pamažu risnoja iš paskos.

Valentino durys praviros. Sakau pašnibždom pasilenkusi prie jo akių (ak, tos akys, ištroškusios laisvės):

– Aš tau parvešiu prancūziško kačių pašteto, gerai? Tavo laisvė tik čia. Tavo laisvė – ši laiptinė. Nieko nepadarysi, supranti?

Vėl tas gailus „miyyaaūū“.

– Ir aš neturiu laisvės. Supranti? Argi lėktuvas laisvė? Sude. Iki!

Taip ir liko katinas prie Valentino šlepetės.

Tipendama žemyn dar spėjau pagalvoti: „O tu, vienišas mano paukšti, į kokią laisvę skrendi?“

Išgirstu: „Nežinau... Aš buvau laisvas, bet... ne tokios laisvės troškau. Žudžiau paukšteliu, voveres, bet ką, kad galėčiau skraidyti. Nebenoriu. Skrendu. Į laisvę. Tikrą...“

„Kur tai yra?“

„Nežinau. Žinau tik, kad turiu kilti aukštyn ir aukštyn...“

„O kas toliau?“

„Nežinau. Pakilsiu... kiek galėsiu, prie žvaigždynų, prie nežinomybės, prie paslapties, prie begalybės...“

„Man neaišku. Daug kalbi. Kas toliau?“

„Skrendu, kad kilčiau, kad skrisčiau aukštyn.“

„Mes, žmonės, sakome „gyventi, kad gyventum“, bet to neužtenka. Tai kažkokia migla.“

„Aš skrendu į tą nepažįstamą pasaulį, kurio ilgėjausi. Gal išnyksiu galaktikų verpetuose ar tuštumoj... Nesvarbu.“

„Tu vienišas? Todėl skrendi į nežinomybę?“

„Aš ne vienišas. Turiu save.“

„Ir to užtenka?“

„Nežinau. Žinau tik, kad trokštu nežinomos, tikros laisvės.“

„O jeigu tai mirtis?“

„Nesvarbu. Aš jos dar nepažinau. Bus įdomu susipažinti.“

Ir matau jo sparnus, išplėstas akis, tokias pat žalsvai gelsvas kaip mano katino.

Atsipeikėjau. Vairuotojas sako:

– Penki eurai.

– O, atleiskit. Užsimiršau.

Kėblinu prie autobuso. O akyse – Valentinos šlepetė ir katinas. Virš viso to tamsaus ryto aukštybėse skrenda mano vienišas paukštis.

* * *

Oro uostas. Tikrinimai. Man stresas: cyps batai ar ne? Necypė. Perėjau sklandžiai. Tik tikrintoja, maloni moteris, pasivijo

mane – palikau pasą ir piniginę. Yra gerų žmonių visur ir visada. Patikėkit.

Lionas. Gražus miestas. Prabangus viešbutis. Vietoj raktų – kortelės. Jau išmokau jomis naudotis. Vienutė. Pro langą matau gatvę: mašinos, žmonės, kai kurie su šuneliais – rytas. Nieko naujo. Labiausiai kankina pusryčiai: devintą ryto nenoriu apie valgį net pagalvoti. Bandau kai ką nugvelbti – bananą, jogurtą, duonos riekę, bandelę... sekasi. Niekas nekreipia dėmesio. Tai ne Kinija – ten sekė kiekvieną judesį.

Kur spektaklis? Kur vaidinsime? Kokia scena? Nedomina. Pasakys – ir vykdysiu.

Taip ir buvo. Salė milžiniška. Keli balkonai. Parteryje pabirę 400–500 žiūrovų. Mūsų supratimu, tai daug. Plojimai. Lankstymasis. Režisierius Krystianas Lupa išeina lenktis su tom pačiom sportinėm kelnėm ir bluzonu (ar kaip jis ten vadinasi). Pasilankstome tris kartus ir važiuojame į viešbutį.

Rytais ilgesingai žiūriu į Liono miesto širdį – kalną su katedromis ir bažnyčiomis. Toli toli. Reikia važiuoti metro ar dar kažkuo. Trupės kolegų vaikšto savais keliais: parduotuvės ir t. t. O aš – savais: tiesiai tiesiai nuo viešbučio du kilometrus ir atgal. Bijau paklysti.

Vidas, teatro ar mūsų trupės administratorius, vakar sako:

– Ar norite pakilti į kalną?

– O! Žinoma, Vidai, o kaip?

– Aš jus nuvešiu.

– Mane vieną?!

– O ką? Važiuosim vienu du.

O, Vidai, – galvoju. Tu gražus, jaunas, ir aš – „senutė“. Kodėl tu tai darai? Stebuklas.

Laukiu ryto.

Susitarėme susitikti viešbučio vestibulyje vienuoliktą valandą. Pusę dešimtos iškėblinau paslampinėti po gatvę. Tiesiai tiesiai. Kaip visada, kad nepaklysciau. Visai šalia viešbučio, prie šaligatvio vejos, stovi maža palapinė. Elgeta, iškišęs indelį, prašo išmaldos. Įmečiau du eurus. Veidas apšepęs, kepurė su bumbulu, šypsosi. Burna bedantė. Pakedenau tą bumbulą ir sakau: „Aim soory.“ (Atsiprašau, nežinau kaip tiksliai užrašyti.) Einu toliau.

Prisiminiau Simone'os Weil citatą iš jos knygos. (Ji buvo žydė. Mylėjo Kristų. Bet nepasikrikštijo.) Tos citatos nei iš šio, nei iš to staiga smogia į galvą (ar į širdį) ir negali atstumti, kol pačios nenutolsta.

*Erdvės ir laiko begalybė atskiria mus nuo Dievo.
Kaip mums Jo ieškoti? Net jei žygiuotume per amžių
amžius – tik suktume ratus aplink Žemę. Mes
nepajėgūs kilti vertikaliai. Negalime nė žingsnio žengti
Dievo link. Dievas pats pereina visatą ir pasiekia mus.*

SIMONE WEIL

Pasėdėjau. Pasikamavau minčių labirintuose.

Einu tiesiai tiesiai pirmyn. Paskui eisiu tiesiai tiesiai atgal. Gatvė tiesi, mašinų ūžesys, reklamos, namai senoviški, jokių dangoraižių. Ant šaligatvio, palei tvorą, prie skveriuko sėdi arabų šeimynėlė: žmona, vyras ir du maži berniukai (2–4 metų) varganais nešvariais drabužėliais; rudos akelės kaip kaštoniukai įsmeigtos į praeivius (ir į mane!); moteris vienplaukė, plaukai ilgi, susivėlę, matyt, seniai plauti. Veidas malonus, žvilgsnis ramus – susitaikiusi su neviltim. Vyras – nors ir apšepusia barzda, gražus kaip dauguma jaunų arabų.

Pritūpiau. Negaliu praeiti. Vaikai sukruoto, tiesia delniukus, kažką veblena arabiškai. Ir aš veblenu... „Parle france nou... engliš nou... rašen... jes... eskiuz mi.“ Vyras sukikena į kumštį ir šypsosi visa burna. O dantys! Kaip perlai. Ta šypsena nieko nereikalauja. Tos akys tik žiūri ramiai, lyg žiūrėtų į dykumą ar jūrą. Skubiai ištraukiau iš skurdžios rankinės (pirktos pigių rūbų parduotuvėj) po penkis eurus ir įkišau kiekvienam vaikiukui į delną. O, kaip jie sukrykštė, suspaudė delniukuose ir atkišo mamai. Moteris šyptelėjo, linktelėjo, abejingai paėmė tuos eurus ir įsikišo į skudurinį maišelį. Vyras su vaikiukais linksi ir man sako kažką... tokie linksmi ir gražūs. Tokie susitaikę su likimu, su ta gatve, su praeiviais, su abejingais ir dosniais. Paglostau vaikiukams galveles, abu pabučiuoju į kaktą, patrypčioju, o vaikiukai „mersy madam, mersy madam...“ Ir nueinu.

Poryt skrendu namo – į savo debesuotą Lietuvą.

* * *

*Tu nupuolei iš dangaus,
Aušrini, aušros sūnau!
Kaip tave sukniubdė ant Žemės...
Kadaise manei savo iširdyje:
„Užlipsiu į dangų,
Viršum Dievo žvaigždžių
iškelsiu savo sostą“ –
Bet buvai nugramzdintas žemyn
į Šeolą –
Į patį duobės dugną.*

Labai noriu pakilti į tą kalną, kur katedros, bažnyčios, medžiai ir... dangus. Šliaužiojau kaip vieniša sraigė gatvėmis pirmyn ir atgal. Aptikau sinagogą, o šalia – parduotuvė, toks... prekybcentris. Į mečetę kažkaip visada drąsiai įeinu. Arabai svetingi. Moterys su gobtuvais šypsosi ir įleidžia. O į sinagogą – nedrįstu. Vakar įslinkau nedrąsiai į tą parduotuvę. Šurmuly, linksmas čiauškėjimas. Visi, matyt, vieni kitus pažįsta – apsikabina, kažką kalba, bendravimo ir džiaugsmo atmosfera. Čia apsiperka, sinagogoj meldžiasi (nežinau kaip), paskui – vaišინasi. Vis dar laukia savo Mesijo? Neateis. Nes Jis jau atėjo. Nepripažįsta Kristaus. Gal laukimas teikia daugiau džiaugsmo negu skausmingas išsipildymas? Mūsų bažnyčiose džiaugsmo nedaug. Užsisklendę savyje, varžomės bendrauti. Todėl man mišiose nuobodoka. Bet... vis tiek einu.

Poryt skrendame namo. Vidas prieš savaitę davė man Carlo Gustavo Jungo knygą. Perskaičiau gal 100 puslapių – labai daug sudėtingos mokslinės analizės – ne mano primityviam proteliui. O aš griebiuosi išsigelbėjimo iš Osho, indų filosofo, ar dar kaip jį pavadinti, nežinau: „Aš esu tiek įsismelkęs į vedas, evangeliją, budizmą, krikščionybę ir t. t. – nebegaliu viso to pakelti. Stveriu vakarais kokį detektyvą ar kelionių aprašymus, ar dar ką nors, ir skaitau, kad išsivaduočiau iš mąstymo įtampas; nutolčiau nuo kamuojančių amžinų klausimų – kam gyveni? Kas esi? Kur keliausi toliau?“

Kad ir kaip keista, ir aš (ir daugelis tikriausiai), paprasta žemės skruzdė, taip ginuosi nuo įtampas, nerimo, baimės.

Kelionės apmalšina tą amžiną nerimą. Kita aplinka, gatvės, žmonės, viskas juda, viskas gyvena tarytum sumaištyje, ir tu ištirpsti tame miesto chaose.

Dabar laikiu tik Vido. Man staigmena, kad toks jaunas, gražus žmogus, matyt, suprato, jog esu vieniša atsiskyrėlė. Tiesiog mūsų „interesai“ skiriasi: neinu į kavines, nebemėgstu muziejų, o jau parduotuvių – nė iš tolo. Visi tie malonumai, tos staigmenos toli praeityje.

Ateinu į sutartą vietą ir keliaujame. Važiuojame traukinuku ir... kalnas. Jo viršūnėje – katedra. Tiek ten visko! Skulptūros, angeliukai, paveikslai, šventieji, vitražai, paauksavimai... Ak! Nebežinau į ką žiūrėti. Negaliu susikaupti. Vidas laukia. Paslampinėju tarp turistų ir sliūkinu atgal. Turistai prie katedros laiptų kaip apsėsti fotografuoja, filmuoja, juokauja, kalbasi...

Ant katedros laiptų stovi uniformuotas kareivis su automatu. Kas tai? Robotas? O gal ne? Nesuprantu. Prieinu prie jo ir paliečiu petį. Staiga tas „kareivis“ atgyja, atstato į mane automatą ir... ima šaudyti. Iš netikėtumo suklumpu ant kelių. Turistai apsupa mus, fotografuoja. Atsistoju. Suprantu – tai kažkoks fokusas. Bet kodėl prie bažnyčios? Kodėl kareivis? Kodėl tas automatas? Kodėl ne koks angelas? Staiga tas „robotas“ tiesia man pirštinėtą, išpampusią ranką. Aš paduodu savo rankelę. Pro kaukės plyšius pamatau gyvas akis. Viduje – žmogus! Nei gyva, nei mirusi slenku keliuku žemyn nuo kalno. Aplinkui medžiai, vėsa. Žmonės kopia kalnu aukštyn, kiti leidžiasi. Šone, tarp krūmų, pamatau apšepusią Kristaus skulptūrą. Negaliu nesustoti. Suklumpu. Apkabinu kojas. Vėl tie praeinantys turistai fotografuoja. Man nusispjaut. Pamišėliai su savo technologijom. Bent sustojo. O šiaip – eina ir praeina kaip pro akmenį. Kas jiems tas apšepęs Kristus?

* * *

Rytoj išskrendame. Skrydis?! Šiaip ar taip, vis tiek matau beribę mėlynę, debesėlius, žemės lopinėlius – taip, tai skrydis namo. Persėdimas Frankfurte. Reikės laukti penkias valandas: slampinėti po reklamų, parduotuvių, išsišiepusių gražių merginų ir vyrukų pasaulį. Visi siūlo maistą ar reklamuoja baltus, neįtikėtinais spindinčiais dantis, ar dar kokį kremą, ar kvepalus. Reikia išverti tas penkias valandas. Jos – skaistyklos išbandymas – nežinau kaip dar pavadinti.

Lietuva. Pavasaris. Mūsų šalėlė apgaubta rūškanų debesų. Būdama toli, kelionėje, kažkaip supranti, kas yra Tėvynė. Tau skirta vieta. Gali bambėti, verkšlenti: vis lyja ir lyja, pilka, debesuota... nusibodo... Bet... Toli nuo Lietuvos pasiilgsti tos pilkumos, to žemės lopinėlio.

Grįšime į Vilnių 12 valandą nakties. Miegosiu savo „apartamentuose“. Man patinka. Balkonėlis. Atsliūkina katinai. Benamiai geria alų. Visai draugiški. Paprašo cigarečių – duodu.

Spektakliai Lione praėjo pustuštėse milžiniškose salėse su keturiais ar penkiais balkonais. Keistai jautiesi scenoje, toje tamsioje dusinančioje erdvėje – lyg trūksta oro, lyg esi tamsiame miške ar kapinėse. Rodos, čia susirinkusios visos vėlės, tylios, nematomos, įsisiurbusios į sceną, į sienas, į šviestuvus ir... nebegalėsi ištrūkti. Sakai žodžius – tarytum į begalybę. O parteryje gal 400 žiūrovų. Tarp balkonų ir erdvės tuštumos jie išnyksta. Toks jausmas, kad kalbi pats su savimi, o aplinkui ir parteryje tik šmėklos.

Plojimai. Lenkiamės tris kartus ir skirstomės po grimo kambarius. Į orą! Į lauką! Į gatvę. Autobusiuku į viešbutį. Tylios gatvės. Baruose matyti žmonės, valgo, geria... viena kita

mašina... Užgesęs laužas – tas naktinio Liono pakraštys. Bet vis geriau nei salės tylą ir buvusių prieš 100 metų aktorių ir žiūrovų vaiduokliai.

Nusileidome. Šalta. Pasniğę. Balandis. Kam tas sniegas? Kad suprastume, jog gamta, dangus mums nepriklauso. Daro su mumis ką nori. Kada nori. Ir ačiū Dievui: bent jau niekas negali pasisavinti dangaus, žvaigždžių, oro ir sniego, ir pievų, gėlių, ir jūros, ir ežerų...

* * *

Praėjo trys dienos tėvynėje. Devintas aukštas. Rytais skraido varnos, kirai. Niūru. Šalta. Esi tarytum neišbrendamose, sąvartynų kalnais apgobtose erdvėse. Neištrūksi. Privalai čia būti. Taip skirta. Tau.

Ir vis dėlto gyvenimas toks įdomus! Taip drįstu sakyti, nes netikėtumai, maži stebuklai praplėšia tą rūko erdvę ir ateina nuostaba ir džiaugsmas.

Vakar prie „Šilo“ parduotuvės užėjau nusipirkti žvakių. Eisiu į kapines, manau. Ten einu per mišką, tvenkinį... Gera taip eiti.

Prie „Šilo“ ant šaligatvio sėdi du vyrukai. Vienas – invalido vežimėlyje. Su barzda. Stambus. Kitas – gražaus, bet apšepusio, paraudusio veido. Ir... mėlynos mėlynos akys, kaip rugiagėlių žiedai. Einu – žiūri į mane. Sustoju.

– Gal turite kokią cigaretę? – trypčiodamas klausia mėlynakis.

– Turiu. Prašau. Abiem po dvi.

Juokiamės. Ištiesiu keturias. Aš tam mėlynakiui sakau:

– Jūsų labai gražios mėlynos akys.

Kitas, tas invalido vežimėlyje, ima kikenti ir su rusišku akcentu sako:

– Ei! Roki! Ji tave įsimylėjo!

Abu kvatoja. Ir aš krizenu:

– Broleliai, mano ne toks amžius, kad įsimylėčiau. Imkite dar po dvi cigaretes ir aš einu.

– Tai įsimylėjai ar ne? – neatlyžta tas vežimėlyje.

– Jau man nėra laiko įsimylėti. *Nado prosit proščeniya u Boga* (reikia prašyti Dievo atleidimo).

– Jūs ta katalikė, kur tupit bažnyčioje? – kikendamas klausia mėlynakis.

– Ta. Ir ne ta. Bet tikiu, kad jūs kada nors būsite laimingi.

– *Ty čto*, – sako rusas, – *veriš v večnuju žizn?* (tu ką, tiki į amžiną gyvenimą?)

– Tikiu, – sakau jau norėdama nueiti. – Sudie, broleliai. Ištverkit. Stiprybės jums, – ir paduodu dar po du eurus kiekvienam.

– *Ty sumašedšaja* (tu išprotėjusi), – sako rusas. – Tokių jau nėėera! – vos neuždainavo.

Jau nebegaliu ištverti. Mano meilės resursai elgetoms išseko. Sakau:

– Su Dievu. Einu savo keliais.

– *O, da!* – sako rusas, – gerai, kad sustojai... mažai tokių... praeina ir...

– Galbūt jie mano, kad jūs galėtumėt kitaip gyventi, – jau beveik pasitraukiu nuo jų.

– Galėtume, – sako mėlynakis. – Nenorime. Laisvė brangesnė už viską!

– O! – vos nesusunku. – Sėdėti prie parduotuvės ir elgetauti – tai laisvė?!

- Taip, draugužė, tai laisvė! – sako mėlynakis.
- O kad prašote cigarečių, išmaldos – tai irgi laisvė?
- *O da da!* – atsiliepia rusas. – *Svoboda, eto kogda ničevo ne imeeš, tolko etot den i sebia* (laisvė – tai kada nieko neturi, tik šią dieną ir save).
- Jūs teisus, – sakau nueidama. – Tik... tik nedarykite niekam bloga.
- Okey! – amerikoniškai atsako mėlynakis. Pamoja abu.
- Ir nueinu. Kas tai? Kas yra tie trumpi, nieko nereiškiantys epizodai? O gal iš jų belieka semtis jėgų, džiaugsmo, šiočio tokio optimizmo, kad ištvėrčiau Gyvenimą. Vienatvę. Senatvę.

*Todėl žmonės ir klajoja kaip avys –
jie kenčia, nes neturi ganytojo.*

SENASIS TESTAMENTAS, ZACHARIJO KNYGA, 9

* * *

Nuėjau į tokią „Čia“ parduotuvę. Jaunutė mergaitė, liekna, į kuodelį susirišusi šviesius plaukelius, sėdi prie kasos. Sėdi nuo ryto iki vakaro. Liūdna. Veidas bereikšmis, žvilgsnis priblėsęs. Aš jai sakau:

- Ko tokia liūdna?
- A... šiaip... nuobodu... galvoju – ar taip ir sėdėsiu...
- Aš jus pralinksminsiu. Norit?
- O, taip, noriu.

Nutaisiau linksmą fizionomiją ir sakau:

- Ar žinote, kas toks Mikė Pūkuotukas?
- Žinau. Kartais žiūriu tą animacijos kanalą. Toks... lyg peliukas, lyg meškiukas... su didelėmis ausimis ir akimis.

– Na, va... tas Mikė Pūkuotukas nusipirko balioną. Po poros dienų ateina į tą parduotuvę ir sako: „Paimkite atgal tą balioną – man jo nereikia.“ „O, – sako meiliai pardavėja, – tai kas negerai? Gal per mažai pripūstas? Tai tuoj pripūsim.“ „Nee...“ – liūdnei nuleidęs akeles sako Pūkuotukas. „O! Tai gal spalva ne ta... pakeisim.“ „Nee...“ – atsidūsta Pūkuotukas. „Na... gal virtutė per trumpa?“ „Nee...“ – dar giliau atsidūsta. „Tai kodėl norite gražinti?“ Mikė Pūkuotukas pakelia savo liūdnas dideles akis ir sako: „Nee... nedžiugina.“

Kasininkė kikena, aš irgi. Abi pralinks mėjome.

Šią istoriją pasakojo aktorius Arūnas Sakalauskas autobuse. Mes važiuojame iš Krokuvos namo po gastrolių. Jis nuostabus – visada pralinksmina.

Kelias... Kelias... nė vienos karvutės, kur ne kur kelios avys, arklio – nė vieno.

* * *

Kaunas. Namai. Ar tai mano namai? Nežinau. Esu pakibusi tarp pilko dangaus ir to buto devintame aukšte.

Išeinu. Visada išeinu į gatvę, į Ažuolyną. Kur nors. Tik netupėti tame mažame kambarėlyje ant čiužinio.

Artėju prie požeminės perėjos. Išlindusi iš to tunelio matau senyvą vyrą prie parduotuvės laiptų. Aklas. Eis baksnodamas lazdele ir... nueis, kur jam reikia. Priėjau ir sakau:

– Atleiskit, kad priėjau. Turiu laiko, tai... gal leisite jus palydėti?

– O! Ačiū! – veidas nušvinta šypsena.

Pakiša man parankę ir einame. Iki jo namo tolokai, reikia pereiti kelis kiemus.

– Aš kažkada čia gyvenau, – sakau. – Tada ta gatvė vadinosi Felikso Žemaičio (nežinau, kas jis buvo), Nr. 3. Aklųjų teritorija. Visada ir iki šiol yra mano teritorija. Dabar gyvenu Basanavičiaus alėjoje.

– Žinau, žinau, – sako jis, – tas baltas renovuotas, o jūsų – raudonų plytų.

Iš kur jis žino? Baltas? Raudonas? Nedrįstu klausti.

– Aš tame name, čia, Felikso Žemaičio gatvėje, apakau, – matyt, nori išsikalbėti. – Buvau vaikigalis. Sunku buvo tėveliams ir man susitaikyti su aklumu. Bet... pripratau. Lankiau aklųjų mokyklą. A, dar... tėvai kalbėdavo, kad kitoj laiptinėj gyvena artistai. Juk jūs Kazragytė, ar ne?

Abu juokiamės.

– Kaip jūs atspėjote?

– Iš balso. Klausau radijo, jūsų įskaitytas knygas. O jūsų vyras, rodos, aktorius Šinkaraitis... ar Šinkariukas?

Dabar aš kikenu:

– Šinkariukas, – sakau.

– Tai va, tėvai apie jus kalbėdavo. Lankė teatrą, va, mano namas turėtų būti... ar trečias?

– Aha. O kuri laiptinė?

– Antra.

– Tai čia ir stovime. Aš gyvenau galinėj laiptinėj. Ačiū, kad leidote jums padėti. O durų kodą žinote?

– O kaipgi! Va! – ištraukia ryšulėlį raktų, apčiupinėja ir prispaudžia tą magnetuką prie durų. Atsidaro.

– Sudie, – sakau, – gražaus jums pavasario ir vasaros. Linkiu sveikatos.

– Ačiū, dabar jau eisiu vienas. Jei būtumėte vyras – nė už ką neleisčiau lydėti. O gal koks plėšikas?

Juokiamės.

– Taip, – sakau, – mes, lietuviai, įtarūs, vis įsivaizduojame, kad kažkas turi piktų kėslų. Gaila. Pasitikėjimas – didelė vertybė. O mes bijome.

– Aha... o ką daryti? Mano butą jau kartą apiplėšė, tik... nieko gero nerado.

Išsiskiriam. Jis pradingsta tamsioj laiptinėj, o aš einu pati nežinau kur.

Slampinėju po senas žydų kapines. Prisėdu prie vieno antkapio. Viskas išvartyta, išgriauta, guli didžiuliai marmuro antkapiai ant žemės. (Tai buvo kažkokių bjaurybių antpuolis prieš žydų kapines dar tais tarybiniais metais. Kas jie? Nieko nežinau.)

Nupėdinu taku prie pagrindinių vartų. Uždegu žvakele. Ir... staiga suklumpu prie žydų paminklo. Trenkiuosi smilkiniu į kampa. Varva kraujas. Prieina jaunas vyrukas. Aš suklupsi prie paminklo. Jis sustoja. Paliečia petį ir sako:

– Ar jums bloga? Kur jūs gyvenat?

– Čia pat, – murmu, kraujas iš smilkinio laša. – Aš pareisiu. Nesirūpinkit.

– Aš jus parvesiu. Kabinkitės už mano rankos.

Aš dar bandau juokauti:

– Gal jiems nepatiko, kad kišuosi į jų mirtį?

Jis mane apkabino per liemenį ir veda. Aš kikenu ir sakau:

– Ačiū jums.

Atvedė prie laiptinės. Išitraukiau tą magnetuką ir raktą, durys atsidarė.

– Matot, – sakau, – dar nepraradau sąmonės. Kuo jūs vardu?

– Osvaldas.

– Jūs turite gėrio dovaną, Osvaldai, viską ištvėrkite, visus išbandymus. Linkiu jums Dievo malonės.

– Ačiū, – atsako.

Apsikabinam. Jaučiu jo širdies šilumą.

Osvaldas nueina. Tik plaukų uodegėlė švysčioja akyse. Dar atsisuko. Ir aš.

Išsiskiriam amžinai.

* * *

Sapnavau. Tai vienas iš trijų sapnų, kuriuos prisimenu labai ryškiai ir tiksliai.

Begalinė erdvė. Kosmosas. Plaukiu (skrendu?) per begalybę. Nejaučiu kūno – nėra rankų, kojų – nieko, tik Aš. Esu laimės amžinybėje. Nematau jokių planetų, žvaigždžių – tik spindinti šviesa ir erdvė – begalinė, nenusakoma. Laimės, laisvės pojūtis. Aš laisva! Aš laiminga!

Prisiminiau Carlo Gustavo Jungo „Vizijas“ – jis tą patį jautė skriedamas kažkokioj aukštybėj, pakilęs TEN iš ligoninės palatos. Jungas apskritai didelę reikšmę skyrė sapnams.

Kai Tomas patyrė avariją (smegenų sukrėtimas), sapnavau, kad skaudžiai verkiu įsikniaubusi į šiurkštaus drabužio klostes. Verkiu už visą pasaulį – tą irgi atmenu. O tas žmogus viską suprato.

Ir dar... Jūra. Didelės bangos. Vėjas... Aš skrendu neaukštai virš tų bangų. Jokios baimės. Bangos beveik siekia mano kojų pirštų galiukus. Nebijau. Jaučiu, kaip plevėsuoja mano šilkinė suknelė.

Tie sapnai seniai sapnuoti, o aš juos prisimenu labai ryškiai.

*Štai prirašiau daugybę puslapių, ir jei kas paklaustų
(o būtinai paklaus), apie ką knyga, nežinočiau, ką atsakyti.
Gal... apie Gyvenimą – savo, kitų, gyvenančių ir mirusių.
Banalu! – pasakytų kritikas. Tegu. Gal jis žino,
kas yra Gyvenimas? Aš nežinau.*

*Rašydama tą žodį GYVENIMAS prieš akis matau KELIĄ.
Kelionė. Eini eini – vaikystė, jaunystė, branda, senėjimas,
senatvė. Kelyje – sutikti žmonės. Vieni tik šmėsteli.
Kiti – bent paklausia: „Kaip gyveni?“ O dar yra tie,
kurie net nulemia, kuria kryptimi eisi. Kokį pasirinksi kelią.
Kas juos atsiunčia? Paslaptis. Kažkas sakė (neatmenu)
maždaug taip: „Tavo gyvenimą nulemia tai,
kiek gerų ar blogų žmonių sutinki Kelionėje.“*

„Kur skrendi, vienišas paukšti“ – dešimtoji Doloresos Kazragytės knyga-dienoraštis. Joje, kaip visad atvirai, su humoru ir autoironija aktorė pasakoja, kas jos gyvenime įvyko 2017–2019 metais. Gastrolės su spektakliu „Didvyrių aikštė“. Bičiulės padovanota staigmena – dvi savaitės išsvajotame Izraelyje. Nuotykių ir netikėtumų. Vasaros kaime. Maži kasdienybės stebuklai, kuriuos Doloresa Kazragytė taip moka pamatyti. Ir prisiminimai apie sutiktus žmones: artimus ir tolimus, išėjusius, bet vis dėlto esančius šalia, padėjusius pasirinkti kelią irėjusius drauge. Kelionė tęsiasi.

Pirkite internetu
www.tytoalba.lt